

**Hallituksen esitys Eduskunnalle 87. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä**

## ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleiskokous, Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 1999 yleissopimuksen nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi sekä yleissopimukseen liittyvän suosituksen nro 190.

Yleissopimuksen tarkoitus on kieltää yleissopimuksessa määritelty lapsityön pahimpien muotojen käyttö ja saada jäsenvaltiot ryhtymään välittömiin ja tehokkaisiin toimenpitei-

siin tämän tarkoituksen saavuttamiseksi. Yleissopimusta täydentävä suositus sisältää yksityiskohtaisempia suosituksia aiheesta.

Suomen lainsäädäntö täyttää yleissopimuksen vaatimukset. Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi yleissopimuksen nro 182. Samalla suositus nro 190 saatetaan Eduskunnan tietoon otettavaksi huomioon vastaisessa lainvalmistelutyössä siltä osin kuin sitä pidetään tarkoituksenmukaisena.

---

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Asian valmistelu

Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 1996 lapsityötä koskevan päätöslauselman, jossa todettiin, että pyrittäessä lapsityövoiman käytön lopettamiseen on välittömästi poistettava sen kaikkein pahimmat muodot. Lapsityö hyväksyttiin normivalmistelun kohteeksi ja päätöslauselman mukaisesti yleissopimuksen nro 182 määräykset kohdistuvat vain yleissopimuksessa määriteltyihin lapsityön kaikkein pahimpiin muotoihin. Yleissopimusta laadittaessa otettiin huomioon erityisesti muut kansainväliset lapsityövoimaa koskevat sopimukset kuten ILO:n yleissopimus nro 138, joka koskee työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäisikää ja Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) lapsen oi-

keuksien yleissopimus mahdollisimman toimivan instrumentin luomiseksi.

Yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi (jäljempänä lapsityön pahimpien muotojen poistamista koskeva yleissopimus) sekä siihen liittyvä suositus nro 190 hyväksyttiin Kansainvälisessä työkonferenssissa kesäkuussa 1999. Yleissopimus hyväksyttiin poikkeuksellisen yksimielisesti. Yleissopimuksen hyväksymisen puolesta äänesti 415 edustajaa, yksikään edustaja ei äänestänyt yleissopimusta vastaan tai pidättäytynyt äänestyksestä.

Lausunnon tämän hallituksen esityksen laatimista varten ovat antaneet ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, opetusministeriö,

kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto (TT), Palvelutyönantajat ry, Valtion työmarkkinalaitos (VTML), Kunnallinen työmarkkinalaitos (KT), Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (SAK), Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry (STTK) sekä AKAVA ry. Lausunnonantajat ovat yhdensuuntaisesti todenneet, että Suomen lainsäädäntö ja käytäntö ovat sopusoinnussa yleissopimuksen kanssa ja useimmat ovat myös nimenomaisesti kannattaneet yleissopimuksen ratifiointia. TT ja Palvelutyönantajat toteavat yhteislausunnossaan, että Suomen lainsäädäntö ja käytäntö vastaavat yleissopimuksen vaatimuksia. Keskusjärjestöt katsovat, että Suomen tulisi ratifioida yleissopimus. Palkansaajakeskusjärjestöt SAK, STTK ja AKAVA korostavat yleissopimuksen tärkeyttä ja, että Suomen tulisi ratifioida yleissopimus mahdollisimman nopeasti. Palkansaajakeskusjärjestöt toteavat myös lausunnonaan, ettei yleissopimuksen ratifiointi aiheuta muutoksia lainsäädäntöömme.

Suomen ILO-neuvottelukunta puoltaa yleissopimuksen ratifiointia.

## 2. Nykytilanne ja yleissopimuksen merkitys

Kansainvälinen työjärjestö arvioi, että pelkästään kehitysmaissa on noin 250 miljoonaa 5-14 -vuotiaista työssä käyvää lasta. Näistä lapsista noin 70 prosenttia joutuu tekemisiin vaarallisen työn kanssa. Lapsityövoiman hyväksikäyttö vaarantaa näiden lasten fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin. Lapsityövoiman väärinkäyttö loukkaa myös vakavasti heidän ihmisarvoaan ja ihmisoikeuksiaan. Etenkin viime vuosina lapsityövoiman hyväksikäyttöön on laajasti kiinnitetty huomiota ja jouduttu toteamaan lapsityövoiman hyväksikäytön pysyvyys ja vaka-

uus, jotka osoittavat olemassa olevien kansainvälisten normien riittämättömyyden.

Vuonna 1996 ILO:ssa hyväksytyn päätöslauselman mukaisesti yleissopimus nro 182 koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi. Yleissopimuksen määräykset koskevat näitä pahimpia muotoja kokonaisuudessaan eivätkä mahdollista poikkeuksia. Normit sisältyvät yhteen asiakirjaan, jonka uskotaan osaltaan tukevan yleissopimuksen tavoitteen saavuttamista ja lisäävän siten sopimuksen merkittävyyttä. Lapsityön pahimpien muotojen poistamista koskevan yleissopimuksen on tarkoitus vahvistaa ILO:n yleissopimusta nro 138, joka edelleen säilyy lapsityövoiman käytön kansainvälisenä perusasiakirjana. Yleissopimuksen nro 182 merkittävyyttä osoittaa myös, että sopimus tulee olemaan yksi ILO:n ns. ydinsopimuksista, joita ennestään ovat pakkotyötä koskevat yleissopimukset nrot 29 ja 105, järjestäytymisoikeutta koskevat yleissopimukset nrot 87 ja 98, tasa-arvoa koskevat yleissopimukset nrot 100 ja 111 sekä yleissopimus nro 138.

Suomessa lainsäädäntö täyttää hyvin yleissopimuksen vaatimukset. Lapsityövoiman käyttöä samoin kuin sen valvontaa koskevat säädökset ovat varsin tiukkoja. Yleissopimus nro 182 on kuitenkin myös Suomelle merkittävä asiakirja, sillä sopimus on tärkeä väline lasten ja etenkin maailman työssä käyvien lasten aseman parantamiseksi. Lasten oikeuksien edistäminen on oleellinen osa Suomen harjoittamaa ihmisoikeuspolitiikkaa. Siksi on tärkeää, että mahdollisimman monet jäsenvaltiot ratifioisivat yleissopimuksen nro 182 ja yleissopimus saataisiin kansainvälisesti pian voimaan niin, että sitä sovellettaisiin mahdollisimman laajasti. Lisäksi Suomi on niiden 45 jäsenvaltion joukossa, jotka tällä hetkellä ovat ratifioineet kaikki ILO:n ydinsopimukset ja Suomen on johdonmukaista pyrkiä ratifioimaan myös yleissopimus nro 182.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

## 1. Yleissopimuksen ja suosituksen sisältö

Yleissopimuksen 1 artikla velvoittaa kun-kin ratifioivan jäsenvaltion ryhtymään toimenpiteisiin varmistaakseen lapsityön pahimpien muotojen kieltämisen ja poistamisen. Toimenpiteiden tulee olla välittömiä ja tehokkaita. Artiklan 2 mukaan yleissopimuksessa sanalla "lapsi" tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita henkilöitä.

Artiklassa 3 on määritelty mitä yleissopimuksessa tarkoitetaan "lapsityön pahimmilla muodoilla". Käsite kattaa ensinnäkin kaikki orjuuden muodot ja siihen verrattavat käytännöt (3 artikla a-kohta). Esimerkkeinä kohdassa on mainittu muun muassa lasten myynti ja lapsikauppa sekä lasten pakkovärväys heidän käyttämisekseen aseellisessa selkkauksessa. Alaikäisten vapaaehtoinen laillisesti tapahtuva värväytyminen aseelliseen palveluun ja osallistuminen aseellisiin selkkauksiin jäävät siten yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Lapsen käyttö, välitys tai tarjoaminen prostituutioon, pornografian tuotantoon tai pornografisiin esityksiin kuuluvat käsitteen piiriin (3 artikla b-kohta). Käsitteeseen sisältyy myös lapsen käyttö, välitys ja tarjoaminen laittomiin toimiin kuten huumausaineiden kauppaan (3 artikla c-kohta). Myös työ, joka luonteensa tai olosuhteidensa vuoksi saattaa olla haitallista lasten terveydelle, turvallisuudelle tai moraalille kuuluu lapsityön pahimpiin muotoihin (3 artikla d-kohta).

Artikla 4 velvoittaa määrittämään kansallisella lainsäädännöllä tai viranomaisen määräyksillä työt, joita edellä 3 artiklan d-kohdassa tarkoitetaan sekä kartoittamaan missä näin määritettyjä töitä tehdään. Laadittu luettelo on määräjain tarkistettava ja tarvittaessa uusittava. Siten yleissopimuksessa on artiklan 3 d-kohdan osalta vaarallisten töiden määrittely jätetty kansalliseen päätätävältaan niin, että jäsenvaltio on kuitenkin velvollinen neuvottelemaan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa sekä ottamaan huomioon asiaankuuluvat kansainväliset normit. Artiklaan sisältyvä viittaus lapsityön pahimpia muotoja koskevaan suositukseen ei tar-

koita, että suosituksen vaatimukset tältä osin olisi täytettävä vaan kyse on velvollisuudesta ottaa huomioon suosituksen kohdat 3 ja 4. Lisäksi artikla 4 myös muutoin velvoittaa viranomaiset yhteistyöhön työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa eri vaiheissa vaarallisten töiden luetteloa laadittaessa ja tarkistettaessa.

Artiklan 5 mukaan jäsenvaltion on perustettava tai osoitettava asianmukainen toimintajärjestelmä yleissopimuksen määräysten toimeenpanon valvomiseksi. Artiklalla on haluttu korostaa yleissopimuksen noudattamisen merkitystä. Artikla ei edellytä uusien valvontamekanismien perustamista, jos valvontaan sopivat toimintatavat ovat jo osoitettavissa. Artiklan mukaisesti jäsenvaltion on neuvoteltava työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, vaikkakin lopullinen päätösvalta asiassa kuuluu jäsenvaltiolle.

Artikla 6 velvoittaa jäsenvaltiot laatimaan ja panemaan toimeen toimintaohjelmia lapsityön pahimpien muotojen kiireelliseksi poistamiseksi. Artiklassa 6 viranomaisten edellytetään toimivan neuvotellen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa ottaen tarvittaessa huomioon myös muiden asianosaisten ryhmien näkemykset. Viime mainittuja ei ole yleissopimuksessa määritelty vaan näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset lastensuojelujärjestöt. Työmarkkinajärjestöillä on kuitenkin haluttu säilyttää ensisijainen asema neuvotteluprosessissa.

Artikla 7 velvoittaa jäsenvaltiot ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin yleissopimuksen tehokkaan toimeenpanon ja noudattamisen varmistamiseksi. Jäsenvaltioiden on 2-kohdan mukaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla a) estetään lasten käyttö lapsityön pahimmissa muodoissa b) annetaan apua heidän siirtämisessään pois lapsityön pahimpien muotojen piiristä sekä heidän kuntouttamiseensa ja sosiaaliseen sopeuttamiseksi c) varmistetaan lapsityön pahimista muodoista poissiurretyille lapsille pääsy ilmaiseen peruskoulutukseen sekä milloin mahdollista ja asianmukaista pääsy ammatilliseen koulutukseen d) tunnistetaan ja tavoitetaan erityisriskeille alttiina olevat lapset sekä e) otetaan huomioon tyttöjen erityison-

gelmat. Lisäksi jäsenvaltion on nimettävä asianmukainen viranomainen, joka vastaa yleissopimuksen määräysten toimeenpanosta.

Artikla 8 mukaan jäsenvaltioiden on autettava toisiaan yleissopimuksen määräysten toimeenpanossa kansainvälisen yhteistyön ja avustamisen keinoin mukaan lukien tuki sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle, köyhyydenpoisto-ohjelmille ja kaikkien saatavilla olevalle koulutukselle. Artikla korostaa maailmanlaajuisen ja kansainvälisen yhteistyön välttämättömyyttä lapsityön pahimpien muotojen poistamiseksi. Artiklan tarkoitus on rohkaista jäsenvaltioita toimimaan yhteistyössä yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Artikla ei sisällä velvoitetta määrätystä yhteistyön tai avun muodosta tai sen määrästä.

Yleissopimusta täydentävän suosituksen nro 190 tarkemmat suositukset aiheesta koskevat toimintaohjelmia, vaarallisen työn määrittämistä ja yleissopimuksen toimeenpanoa. Huomionarvoista Suomen lainsäädännön kehittämisen kannalta on muun muassa suosituksen kohta 5, jonka mukaisesti lapsityön laatua ja laajuutta koskevia yksityiskohtaisia tietoja ja tilastoja tulisi kerätä ja pitää ajan tasalla. Tietoja ja tilastoja tulisi vastavasti kerätä myös lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja poistamista koskevien kansallisten säännösten rikkomuksista. Suosituksen 12 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi säätää kohdassa mainitut lapsityön pahimmat muodot rangaistaviksi. Suosituksen kohta 15 sisältää esimerkkiluettelon lapsityön pahimpien muotojen kieltämiseen ja poistamiseen tähtäävistä toimista. Kohdassa 15 d) mainitaan jäsenvaltion kansalaisten, jotka ovat rikkoneet lapsityön pahimpien muotojen kieltoa ja välitöntä poistamista koskevia kansallisia säännöksiä, syytteeseen asettamisen järjestäminen heidän omassa maassaan myös silloin, kun rikkomukset ovat tapahtuneet toisessa valtiossa.

## 2. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön

Yleissopimuksen artikla 1 velvoittaa kunkin tämän yleissopimuksen ratifioivan jäsenvaltion ryhtymään välittömiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin lapsityön pahimpien muotojen kiireelliseksi kieltämiseksi ja poistamiseksi. Artiklojen 2 ja 3 mukaisesti yleissopimuksessa lapsityön pahimmilla muodoilla tarkoitetaan artiklassa 3 määritettyjä töitä,

joita alle 18-vuotiaat henkilöt tekevät.

Suomen Hallitusmuodon perusoikeussäännökset uudistettiin 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleella hallitusmuodon muutoksella (969/1995). Hallitusmuodon 1 §:n mukaisesti valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa. Henkilökohtaisesta koskemattomuudesta säädetään hallitusmuodon 6 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Hallituksen esityksessä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta (309/1993 vp) on todettu, että oikeus henkilökohtaiseen vapauteen on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Erillisiä säännöksiä esimerkiksi orjuuden ja pakkotyön kieltämisestä ei ole säädetty, sillä voimassa olevien perusoikeussäännösten katsotaan yksiselitteisesti kieltävän orjuuden ja pakkotyön kaltaiset menettelyt. Hallitusmuodon 15 §:ssä on turvattu jokaiselle oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain säännösten lisäksi on eri laeissa säädetty perusoikeuksien toteuttamisesta. Perusoikeussäännöstö on siirretty lähes sellaisenaan uuteen Suomen perustuslakiin (731/1999), joka tulee voimaan 1.3.2000.

Yleissopimuksessa tarkoitettujen lasten eli alle 18-vuotiaiden henkilöiden työntekoa sääntelevät yleiset työoikeudelliset lait sekä nuoria työntekijöitä koskevat erityislait. Erityisesti alle 18-vuotiaita koskee laki nuorista työntekijöistä (998/1993) ja asetus nuorten työntekijöiden suojelusta (508/1986) lisäksi nuoriin työntekijöihin sovelletaan työsopimuslakia (320/1970), työaikalakia (605/1996), työturvallisuuslakia (299/1958) ja vuosilomalakia (272/1973), ellei nuorten työnteosta ole toisin säädetty.

Työsopimuslain mukaan työsopimuksen voi tehdä jokainen 15 vuotta täyttänyt nuori. Alle 15-vuotiaan työsopimuksen voi tehdä nuoren puolesta tämän huoltaja taikka huoltajan suostumuksella myös nuori itse. Huoltajalla on oikeus purkaa alle 18-vuotiaan nuoren työsopimus, jos purkaminen on tarpeellista nuoren kasvatuksen, kehityksen tai terveydentilan vuoksi.

Lakia nuorista työntekijöistä sovelletaan työhön, jota alle 18-vuotias tekee työ- tai

virkasuhteessa. Lain tavoitteena on suojata nuorten työntekijöiden työn tekemistä asettamalla työntekijän iälle ja toisaalta sallittavan työn laadulle tietyt rajoitukset. Lain säännöksillä nuorten työntekijöiden säännöllisestä työajasta, ylityöstä, enimmäistyöajasta, työajan sijoittelusta ja lepoajoista pyritään suojelemaan alle 18-vuotiaita liialliselta työnteolta sekä turvaamaan heille riittävät lepo- ja vapaa-ajat. Lain mukaan nuorilla saadaan teettää vain sellaista työtä, joka ei ole vahingollista heidän ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselleen.

Nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan vakituisen työhön voidaan ottaa henkilö, joka on täyttänyt 15 vuotta ja joka on suorittanut oppivelvollisuutensa. Suomessa oppivelvollisuus päättyy yleensä 16-vuotiaana, jolloin nuoret ovat suorittaneet peruskoulun oppimäärän. Tilapäiseen työhön voidaan palkata lain mukaan myös alle 15-vuotias nuori tietyin edellytyksin. Tarkoituksena on, että oppivelvollisten työnteon tulisi olla aina toissijaista koulunkäyntiin nähden. Erittäin rajoitetusti tätä nuorempikin henkilö voidaan ottaa työhön koulun loma-aikoina sekä koulutyön aikana tilapäiseen tai lyhytkestoiseen työhön. Alle 14-vuotias voi tehdä vain määrätynlaista työtä ja tällöinkin työsuhteessa tapahtuvan työnteon edellytyksenä on työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaoston antama poikkeuslupa.

Asetus nuorten työntekijöiden suojelusta sisältää säännökset nuorelta työntekijältä kielletyistä ja hänelle vaarallisista töistä sekä nuoren työntekijän käyttämisestä vaarallisiin töihin. Asetuksen 2 §:n mukaan nuorta työntekijää ei saa käyttää työhön, joka on hänen ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselleen vahingoksi tahi joka vaatii häneltä suurempaa ponnistusta tai vastuuta kuin hänen ikäänsä ja voimiinsa katsoen on kohtuullista. Nuorten työntekijöiden suojelusta annetun asetuksen 3 §:n mukaan alle 16-vuotiaista nuorta työntekijää ei saa käyttää työhön, jossa häntä tai hänen työnsä takia muuta henkilöä saattaa uhata erityinen tapaturman tai terveyden vaurioitumisen vaara. Työministeriö on myös antanut päätöksen nuorille työntekijöille vaarallisista töistä (756/1996) ja nuorille sopivista kevyistä töistä (1431/1993).

Suomen lainsäädäntö sallii alle 18-vuotiaiden työnteon huomattavasti rajoitetummin kuin yleissopimus, jonka tarkoituskin on puuttua vain lapsityön pahimpiin muotoihin.

Suomen perustuslaissa säädetyistä perusoikeuksista sekä lasten ja nuorten työnteoa sääntelevästä lainsäädännöstä johtuen alle 18-vuotiaat eivät voi laillisesti tehdä työtä, jota yleissopimuksessa tarkoitetaan lapsityön pahimmilla muodoilla.

Yleissopimuksen 4 artiklan mukaan kansallisesti on määritettävä mitä muuta työtä tai toimintaa kuin 3 artiklan kohdissa a-c mainittuja on artiklan 3 d-kohdan mukaisesti pidettävä lapsityön pahimpiin muotoihin kuuluvana. Nuorista työntekijöistä annetussa laissa, nuorten työntekijöiden suojelusta annetussa asetuksessa ja työministeriön päätöksessä nuorille vaarallisista töistä on säännöksiä nuorilta kielletyistä töistä sekä sellaisista vaarallisista töistä, joita voidaan teettää nuorilla työntekijöillä tietyin edellytyksin. Asiaanselkeästi kansalliset säännökset kattavat suosituksen 3 ja 4 kohdat, jotka yleissopimus velvoittaa artiklan d-kohdan töitä määrittäessä ottamaan huomioon. Artiklan mukaan laadittu luettelo on määräajoin tarkistettava. Nuorten työntekijäin suojelusta annetun asetuksen 2 §:ssä on kielletyistä töistä esimerkkiluettelo, jonka määräajoin tapahtuvaan tarkastamiseen tulisi yleissopimuksen voimaantultua kiinnittää erityistä huomiota. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa esimerkkiluettelon asetuksen 3 §:n tarkoittamista vaarallisista töistä. Tämä luettelo tulee tarkistettavaksi vähintään joka viides vuosi. Tällä hetkellä luettelo vaarallisista töistä sisältyy voimassa olevaan työministeriön päätökseen nuorille työntekijöille vaarallisista töistä.

Artiklan 5 mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että sillä on asianmukainen toimintajärjestelmä yleissopimuksen määräysten toimeenpanon valvomiseksi. Alle 18-vuotiaiden lasten työssäkäyntiä koskevien säännösten valvonta kuuluu työsuojeluviranomaisille. Menettelylliset säännökset työsuojeluviranomaisen tarkastusoikeudesta sisältyvät työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettuun lakiin (131/1973), jota täydentää asetus työsuojelun valvonnasta (954/1973). Myös poliisiviranomaiset osallistuvat osaltaan yleissopimuksen määräysten tehokkaaseen toteuttamiseen ja valvontaan.

Artikla 6 velvoittaa jäsenvaltiot laatimaan ja panemaan toimeen toimintaohjelmia lapsityön pahimpien muotojen poistamiseksi. Ohjelman voitaneen katsoa sisältyvän yleiseen työelämän ja työsuojelun kehittämissuunniteluun, jossa vuosittain vahvistetaan sovitut

prioriteetit. Myös työmarkkinajärjestöt osallistuvat vakiintuneesti tähän suunnitteluun, joten lainsäädännön voidaan katsoa olevan sopusoinnussa artiklan kanssa.

Artikla 7 koskee yleissopimuksen tehokkaan toimeenpanon ja noudattamisen varmistamista. Vaadittaviin toimenpiteisiin kuuluvat myös rangaistusseuraamusten ja tarvittaessa muiden sanktioiden säätäminen ja soveltaminen. Alle 18-vuotiaiden henkilöiden työnteko on mahdollista vain tietyin edellytyksin. Lasten ja nuorten työntekoa koskevien säännösten noudattamisen valvonta kuuluu työsuojeluviranomaisille, joita ensisijaisesti voidaan Suomessa pitää 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena. Valvontaa suorittaessaan työsuojeluviranomaiset voivat hallinnollisesti neuvoin ja ohjein sekä viime kädessä työn teon keskeyttämisellä puuttua työhön, jota tehtäisiin asiaa koskevien säännösten vastaisesti. Tarvittaessa työsuojeluviranomaiset toimivat yhteistyössä poliisin ja lastensuojeluviranomaisten kanssa, kun kysymys on niiden tehtäväkenttään kuuluvien yleissopimuksen määräysten toimeenpanoon liittyvistä asioista.

Myös rikoslainsäädäntö on sopusoinnussa yleissopimuksen kanssa. Yleissopimuksen 3 artiklan kohdassa a mainittuja tekoja voitaisiin pitää rikoslain (39/1889) 25 luvun mukaisina rikoksina. Teot tulisivat arvioitaviksi ensisijaisesti rikoslain 25 luvun 1 §:ssä kriminalisoituna vapaudenriistona tai rikoslain 25 luvun 3 §:ssä säädettyinä ihmisryöstönä.

Artiklan 3 kohdassa b mainittuja tekoja arvioitaisiin lähinnä niiden säännösten perusteella, jotka koskevat seksuaalirikoksia. Erityisesti sovellettaviksi tulisivat rikoslain 20 luvun 6 §:n lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, rikoslain 20 luvun 8 §:n seksuaalipalvelujen ostamista nuorelta sekä rikoslain 20 luvun 9 §:n paritusta koskevat säännökset. Sovellettaviksi saattaisivat tulla myös rikoslain 17 luvun 18 §:n lapsipornografian levittämistä ja rikoslain 17 luvun 19 §:n hallusapitoa koskevat rangaistussäännökset.

Artiklan 3 kohdan c mukaiset teot tulevat arvioitaviksi yleisten rikoksen osallisuutta koskevien säännösten perusteella. Mikäli rikoksen tekijä lapsi on alle 15-vuotias, tekoja arvioitaisiin välillistä tekemistä koskevien periaatteiden nojalla. Huumausaineiden kauppa on rangaistavaa ensisijaisesti huumauserikosta koskevan rikoslain 50 luvun 1 §:n säännöksen mukaan. Yleissopimuksen 3 artiklan d-kohdan mukaiset kansallisella

lainsäädännöllä tai viranomaismääräyksillä kielletyt teot ovat lähinnä rikoslain 47 luvun 1 §:ssä säädettyjä työturvallisuusrikoksia tai rikoslain 47 luvun 2 §:ssä säädettyjä työaikasuojelurikoksia.

Artiklan 7 kohta 2 velvoittaa jäsenvaltion ryhtymään toimenpiteisiin, jotka on jaoteltu artiklassa viiteen alakohtaan (kohdat a-e). Voimassa oleva sääntely ja työsuojelun valvontajärjestelmä mahdollistavat tarvittaessa tehokkaan puuttumisen lasten laittomaan työssäkäyntiin. Lapsen ruumiillisen ja henkisen toipumisen sekä yhteiskunnallisen sopeutumisen edistämisen osalta sovellettaviksi tarvittaessa tulisivat lähinnä lastensuojelulaki (683/1983) ja siinä säädetyt toimenpiteet sekä lastensuojeluasetus (1010/1983). Lastensuojelulain 1 §:n mukaisesti lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lastensuojelun tarkoituksena on laissa säädetty 1 §:ssä mainittujen oikeuksien turvaaminen. Siten lastensuojelun avulla varmistetaan myös artiklan 7 kohdassa d mainittu erityisriskille alttiina olevien lasten tunnistaminen ja tavoittaminen sekä e-kohdan kirjattu tyttöjen erityisongelmien huomioiminen.

Lapsen oikeus maksuttomaan perusopetukseen taataan perustuslaissa ja perusopetuslaissa (628/1998). Perusopetuslain mukaan Suomessa vakituisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut kymmenen vuotta. Vaikeasti vammaisten tai sairaiden lasten oppivelvollisuus alkaa vuotta edellä todettua aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Koulut ja oppilaitokset antavat oppilailleen opintojen ohjausta. Työvoimaviranomaiset antavat myös nuorille maksutonta ammatinvalinnanohjausta, josta säädetään työvoimapolveluissa (1005/1993) ja työvoimapolveluasetuksessa (1251/1993).

Artikla 8 koskee jäsenvaltioiden yhteistyötä auttaakseen toisiaan yleissopimuksen määräysten toimeenpanossa. Suomen kehitys yhteistyössä painotetaan lasten oikeuksien edistämistä. Suomi osallistuu aktiivisesti UNICEF:in toimintaan ja tukee myös ILO:n erityisohjelmaa International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) lapsityövoiman käytön poistamiseksi. Lasten oi-

keuksien edistäminen on jo nykyisellään tärkeä osa Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa ja Suomella on valmiudet myös artiklan 8 mukaiseen kansainväliseen yhteistyöhön ja avunantoon.

Edellä esitetyn mukaisesti Suomen lainsäädäntö täyttää yleissopimuksen nro 182 vaatimukset eikä lainsäädännön muutostarpeita ole.

### 3. Yleissopimuksen suhde yhteisöainsäädäntöön

Euroopan unionin neuvosto on vuonna 1994 antanut nuorten työntekijöiden työsuojelusta direktiivin 94/33/EY. Direktiivin tavoite on suojata lasten ja nuorten työnteoa sellaisin toimenpitein, jotka edistävät lasten ja nuorten työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä työssä. Direktiivi asettaa sekä työnteolle määrätyt ikärajat että lasten tekemän työn laadulle tietyt erityisvaatimukset. Työ ei saa vahingoittaa nuorten turvallisuutta, terveyttä eikä heidän fyysisistä, henkistä, moraalista tai sosiaalista kehitystään taikka vaarantaa heidän koulutustaan tai opetuksen hyödyntämistä.

Yleissopimus ja yhteisöainsäädäntö eivät ole ristiriidassa keskenään.

### 4. Yleissopimuksen suhde eräisiin kansainvälisiin sopimuksiin

Lapsityövoiman käyttöä sääntelevä kattavin perusasiakirja on ILO:n yleissopimus nro 138, joka koskee työhön pääsemiseksi vaa-  
dittavaa vähimmäisikää (SopS 87/1976). Yleissopimusta täydentävä suositus nro 146 sisältää tarkempia suosituksia aiheesta. Yleissopimuksen tavoite on lapsityövoiman käytön lopettaminen asteittain. Yleissopimus nro 138 on yksi ILO:n ydinsopimuksista ja sen on 1.6.1999 mennessä ratifioinut 73 jäsenvaltiota. Suomi ratifioi yleissopimuksen vuonna 1976. Lapsityön pahimpien muotojen poistamista koskeva yleissopimus tukee yleissopimuksen nro 138 tavoitetta lapsityön lopettamiseksi ja yleissopimusten määräykset ovat sopusoinnussa keskenään.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59-60/1991, jäljempänä lapsisopimus) vuodelta 1989 on kaikkein laajimmin ratifioitu kansainvälinen ihmisoikeussopimus. Sopimus tuli Suomen osalta voimaan vuonna 1991. Sopimus kattaa laajasti lapsen ihmisoikeudet. Sopimuksen 32 artikla koskee

lasten taloudellista hyväksikäyttöä mukaan lukien lapsityövoiman käyttö. Sopimus velvoittaa määrittämään vähimmäisikärajan työhön otettaville, tarpeelliset työaika ja työoloja koskevat säännökset sekä säätämään riittävät seuraamukset artiklan tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi. Sopimuksen 34 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen hyväksikäytön muodoilta. Lapsityön pahimpien muotojen poistamista koskevan yleissopimuksen tavoin lapsisopimuksen yleinen ikäraja on 18 vuotta. Lasten asepalveluksen osalta ikäraja lapsisopimuksessa on 15 vuotta.

Lapsisopimusta on tarkoitus vahvistaa laattamalla siihen kaksi lisäpöytäkirjaa, jotka koskevat lapsia aseellisissa konflikteissa sekä lasten myyntiä, lapsiprostitutiota ja lapsipornografiaa. Ensin mainitun pöytäkirjan keskeisimmässä määräyksessä on tarkoitus kieltää alle 18-vuotiaan osallistuminen viholisuuksiin.

Lapsisopimus on erityisesti otettu huomioon valmisteltaessa ILO:n yleissopimusta nro 182 eivätkä ne ole ristiriidassa keskenään. Myös valmisteilla olevien valinnaisten pöytäkirjojen kannalta lapsityön pahimpien muotojen poistamista koskevan yleissopimuksen määräykset voidaan nähdä oikeasuuntaisena kehityksenä kansainvälisessä asiaa koskevassa sääntelyssä.

### 5. Yleissopimuksen voimaantulo ja irtisanominen

Yleissopimus tulee kansainvälisesti voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona Kansainvälisen työtoimiston pääjohtaja on rekisteröinyt kahden jäsenvaltion ratifioinnit. Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan sen ratifioivan valtion osalta 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona Kansainvälisen työtoimiston pääjohtaja on rekisteröinyt yleissopimuksen ratifioinnin.

Yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi irtisanoa sen 10 vuoden kuluttua siitä päivästä, jona yleissopimus on tullut kansainvälisesti voimaan ilmoittamalla irtisanomisesta Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle. Irtisanominen tulee voimaan vasta vuoden kuluttua ilmoituksen rekisteröimispäivämäärästä. Jäsenvaltio, joka ei vuoden kuluessa mainitun 10 vuoden määräajan päättymisestä käytä irtisanomisoikeuttaan, saa irtisanoa yleissopimuksen aina 10 vuoden välein.

**6. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymien yleissopimusten ja suositusten eduskuntakäsittely**

Kansainvälisen työjärjestön perussäännön 19 artikla edellyttää kunkin jäsenvaltion saattavan yleiskokouksen hyväksymät yleissopimukset ja suositukset määräajassa yleiskokouksen päättymisestä toimivaltaisen valtioelimen käsiteltäväksi lainsäädäntö- ja muita toimia varten. Tämän vuoksi yleissopimus ja suositus tulee saattaa eduskunnan käsiteltäväksi.

Yleissopimus nro 182 ei sisällä määräyksiä, jotka ovat ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa tai jotka edellyttävät lainsäädäntötoimia.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

*että Eduskunta hyväksyisi Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 17 päivänä kesäkuuta 1999 hyväksytyyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi, ja*

*että Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 17 päivänä kesäkuuta 1999 hyväksytty Kansainvälisen työjärjestön suositus nro 190, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi, otetaan huomioon tulevassa lainsäädäntötyössä sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista.*

---

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1999

**Tasavallan Presidentti**

**MARTTI AHTISAARI**

Työministeri *Sinikka Mönkäre*



(Käännös)

## YLEISSOPIMUS

(nro 182),

joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi

Kansainvälisen työjärjestön yleiskonferenssi,

jonka Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvosto on kutsunut koolle Geneveen ja joka on aloittanut 87. istuntonsa 1 päivänä kesäkuuta 1999,

katsoo, että on tarpeen ottaa käyttöön uusia välineitä lapsityön pahimpien muotojen kieltämiseksi ja poistamiseksi kansallisen ja kansainvälisen toiminnan tärkeimpänä toimenpiteenä mukaan lukien kansainvälinen yhteistyö ja avustaminen, täydentämään yleissopimusta ja suositusta, jotka koskevat työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäisikää, 1973, ja jotka edelleen ovat lapsityövoiman käyttöä koskevia perusasiakirjoja,

katsoo, että lapsityön pahimpien muotojen tehokas poistaminen edellyttää välittömiä ja laaja-alaisia toimia, ottaen huomioon ilmaisen peruskoulutuksen tärkeyden sekä tarpeen saada lapset pois kaikesta tällaisesta työstä ja järjestää heidän kuntoutuksensa ja yhteiskuntaan sopeuttamisensa ottaen samalla huomioon heidän perheidensä tarpeet,

ottaa huomioon Kansainvälisen työkonferenssin 83. istunnossaan vuonna 1996 hyväksymän lapsityövoiman käytön poistamista koskevan päätöslauselman,

toteaa, että lapsityö aiheutuu suurelta osin köyhydestä ja että pitkän tähtäimen ratkaisu on kestävä taloudellinen kasvu, joka johtaa sosiaaliseen kehitykseen, erityisesti köyhyyden lieventymiseen ja kaikkien saatavilla olevaan koulutukseen,

ottaa huomioon lapsen oikeuksien yleissopimuksen, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous hyväksyi marraskuun 20 päivänä 1989, ja

ottaa huomioon Kansainvälisen työkonferenssin 86. istunnossaan vuonna 1998 hy-

## CONVENTION

(No 182)

concerning the prohibition and immediate action for the elimination of the Worst Forms of Child Labour

The General Conference of the International Labour Organization,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 87th Session on 1 June 1999, and

Considering the need to adopt new instruments for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour, as the main priority for national and international action, including international cooperation and assistance, to complement the Convention and the Recommendation concerning Minimum Age for Admission to Employment, 1973, which remain fundamental instruments on child labour, and

Considering that the effective elimination of the worst forms of child labour requires immediate and comprehensive action, taking into account the importance of free basic education and the need to remove the children concerned from all such work and to provide for their rehabilitation and social integration while addressing the needs of their families, and

Recalling the resolution concerning the elimination of child labour adopted by the International Labour Conference at its 83rd Session in 1996, and

Recognizing that child labour is to a great extent caused by poverty and that the long-term solution lies in sustained economic growth leading to social progress, in particular poverty alleviation and universal education, and

Recalling the Convention on the Rights of the Child adopted by the United Nations General Assembly on 20 November 1989, and

Recalling the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and

väksymän julistuksen työelämän peruseri-  
aatteista ja -oikeuksista ja sen seurannan,

ottaa huomioon, että eräät muut kansainvä-  
liset asiakirjat, erityisesti yleissopimus, joka  
koskee pakollista työtä, 1930, ja Yhdisty-  
neiden Kansakuntien lisäsopimus, joka kos-  
kee orjuuden, orjakaupan ja orjuuteen verrat-  
taviin järjestelmien ja käytännön tukahdutta-  
mista, 1956, kattavat tietyt lapsityön pahim-  
mat muodot ja

päätää hyväksyä tietyt ehdotukset koskien  
lapsityötä, mikä on tämän istunnon esityslist-  
alla neljäntenä kohtana ja

päätää, että nämä ehdotukset laaditaan  
kansainvälisen yleissopimuksen muotoon;

hyväksyy tänä seitsemäntenätoista päivänä  
kesäkuuta vuonna tuhatyhdeksänsataa yhdek-  
sänkymmentäyhdeksän seuraavan yleissopi-  
muksen, josta voidaan käyttää nimitystä  
Lapsityön pahimpia muotoja koskeva yleis-  
sopimus, 1999.

#### 1 artikla

Kunkin tämän yleissopimuksen ratifioivan  
jäsenvaltion on ryhdyttävä välittömiin ja teh-  
okkaisiin toimenpiteisiin varmistaa lapsityön  
pahimpien muotojen kiireellisen poistamisen ja  
kieltämisen ja poistamisen.

#### 2 artikla

Sanalla "lapsi" tarkoitetaan tässä yleis-  
sopimuksessa kaikkia alle 18-vuotiaita henki-  
löitä.

#### 3 artikla

Tässä yleissopimuksessa ilmaisu  
"lapsityön pahimmat muodot" käsittää:

a) kaikki orjuuden muodot ja orjuuteen  
verrattavat käytännöt, kuten lasten myynnin  
ja lapsikaupan, velkaorjuuden ja maaorjuu-  
den sekä pakkotyön mukaan lukien lasten  
pakkovärväyksen käytettäväksi aseellisessa  
selkkauksessa;

b) lapsen käytön, välityksen tai tarjoami-  
sen prostituutioon, pornografian tuotantoon  
tai pornografisiin esityksiin;

c) lapsen käytön, välityksen tai tarjoami-  
sen laittomiin toimiin, erityisesti huumausai-

its Follow-up, adopted by the International  
Labour Conference at its 86th Session in  
1998, and

Recalling that some of the worst forms of  
child labour are covered by other interna-  
tional instruments, in particular the Forced  
Labour Convention, 1930, and the United  
Nations Supplementary Convention on the  
Abolition of Slavery, the Slave Trade, and  
Institutions and Practices Similar to Slavery,  
1956, and

Having decided upon the adoption of cer-  
tain proposals with regard to child labour,  
which is the fourth item on the agenda of  
the session, and

Having determined that these proposals  
shall take the form of an international Con-  
vention;

adopts this seventeenth day of June of the  
year one thousand nine hundred and ninety-  
nine the following Convention, which may  
be cited as the Worst Forms of Child La-  
bour Convention, 1999.

#### Article 1

Each Member which ratifies this Conventi-  
on shall take immediate and effective mea-  
sures to secure the prohibition and eliminati-  
on of the worst forms of child labour as a  
matter of urgency.

#### Article 2

For the purposes of this Convention, the  
term "child" shall apply to all persons under  
the age of 18.

#### Article 3

For the purposes of this Convention, the  
term "the worst forms of child labour"  
comprises:

(a) all forms of slavery or practices similar  
to slavery, such as the sale and trafficking of  
children, debt bondage and serfdom and forced  
or compulsory labour, including forced  
or compulsory recruitment of children for  
use in armed conflict;

(b) the use, procuring or offering of a  
child for prostitution, for the production of  
pornography or for pornographic performan-  
ces;

(c) the use, procuring or offering of a  
child for illicit activities, in particular for the

neiden tuotantoon ja kauppaan, kuten asiaan-kuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa on määritelty;

d) työn, joka luonteensa tai olosuhteidensa vuoksi saattaa olla haitallista lasten terveydelle, turvallisuudelle tai moraalille.

#### 4 artikla

1. Työt, jotka on mainittu 3 artiklan d-kohdassa on määritettävä kansallisella lainsäädännöllä tai asianomaisen viranomaisen määräyksillä sen jälkeen kun asiasta on neuvoteltu asianomaisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, ottaen huomioon asiainkuuluvat kansainväliset normit ja erityisesti lapsityön pahimpia muotoja koskevan suosituksen, 1999, kohdat 3 ja 4.

2. Asianomaisen viranomaisen on neuvoteltuaan asianomaisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa yksilöitävä, missä näin määritettyjä töitä tehdään.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa määritettyjä töitä koskeva luettelo on määräajoin tarkistettava ja tarvittaessa uusittava yhteistyössä asianomaisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

#### 5 artikla

Kunkin jäsenvaltion on neuvoteltuaan työnantaja ja työntekijäjärjestöjen kanssa perustettava tai osoitettava asianmukainen toimintajärjestelmä tämän yleissopimuksen määräysten toimeenpanon valvomiseksi.

#### 6 artikla

1. Kunkin jäsenvaltion on laadittava ja pantava toimeen toimintaohjelmia lapsityön pahimpien muotojen kiireelliseksi poistamiseksi.

2. Tällaiset toimintaohjelmat on laadittava ja pantava toimeen neuvotellen asianmukaisen valtion elinten ja työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, ottaen tarvittaessa huomioon muiden asianosaisten ryhmien näkemykset.

#### 7 artikla

1. Kunkin jäsenvaltion on ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän yleissopimuksen määräysten tehokkaan toimeen-

production and trafficking of drugs as defined in the relevant international treaties;

(d) work which, by its nature or the circumstances in which it is carried out, is likely to harm the health, safety or morals of children.

#### Article 4

1. The types of work referred to under Article 3(d) shall be determined by national laws or regulations or by the competent authority, after consultation with the organizations of employers and workers concerned, taking into consideration relevant international standards, in particular Paragraphs 3 and 4 of the Worst Forms of Child Labour Recommendation, 1999.

2. The competent authority, after consultation with the organizations of employers and workers concerned, shall identify where the types of work so determined exist.

3. The list of the types of work determined under paragraph 1 of this Article shall be periodically examined and revised as necessary, in consultation with the organizations of employers and workers concerned.

#### Article 5

Each Member shall, after consultation with employers' and workers' or organizations, establish or designate appropriate mechanisms to monitor the implementation of the provisions giving effect to this Convention.

#### Article 6

1. Each Member shall design and implement programmes of action to eliminate as a priority the worst forms of child labour.

2. Such programmes of action shall be designed and implemented in consultation with relevant government institutions and employers' and workers' organizations, taking into consideration the views of other concerned groups as appropriate.

#### Article 7

1. Each Member shall take all necessary measures to ensure the effective implementation and enforcement of the provisions

panon ja noudattamisen varmistamiseksi mukaan lukien rangaistusseuraamusten tai tarvittaessa muiden sanktioiden säätäminen ja soveltaminen.

2. Ottaen huomioon koulutuksen merkityksen lapsityön poistamisessa kunkin jäsenvaltion on ryhdyttävä tehokkaisiin ja aikaan sidottuihin toimenpiteisiin, joilla

a) estetään lasten käyttö lapsityön pahimmissa muodoissa;

b) annetaan tarvittavaa ja asianmukaista suoraa apua lasten siirtämiseksi pois lapsityön pahimpien muotojen piiristä sekä heidän kuntouttamiseensa ja sosiaaliseen sopeuttamiseensa;

c) varmistetaan pääsy ilmaiseen peruskoulutukseen ja, milloin mahdollista ja asianmukaista, ammatilliseen koulutukseen kaikille lapsityön pahimmista muodoista poissiirretyille lapsille;

d) tunnistetaan ja tavoitetaan erityisriskeille alttiina olevat lapset;

e) otetaan huomioon tyttöjen erityisongelmat.

3. Kunkin jäsenvaltion on nimettävä asianmukainen viranomainen, joka vastaa tämän yleissopimuksen määräysten toimeenpanosta.

## 8 artikla

Jäsenvaltioiden on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin auttaakseen toisiaan tämän yleissopimuksen määräysten toimeenpanossa tehostetun kansainvälisen yhteistyön ja/tai avustamisen keinoin mukaan lukien tuki sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle, köyhyydenpoisto-ohjelmille ja kaikkien saatavilla olevalle koulutukselle.

## 9 artikla

Tämän yleissopimuksen virallisista ratifioinneista on rekisteröintiä varten lähetettävä ilmoitus Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle.

## 10 artikla

1. Tämä yleissopimus sitoo vain niitä Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioita, joiden ratifioinnit Kansainvälisen työtoimiston pääjohtaja on rekisteröinyt.

2. Yleissopimus tulee voimaan kahdentois-

giving effect to this Convention including the provision and application of penal sanctions or, as appropriate, other sanctions.

2. Each Member shall, taking into account the importance of education in eliminating child labour, take effective and time-bound measures to:

(a) prevent the engagement of children in the worst forms of child labour;

(b) provide the necessary and appropriate direct assistance for the removal of children from the worst forms of child labour and for their rehabilitation and social integration;

(c) ensure access to free basic education, and, wherever possible and appropriate, vocational training, for all children removed from the worst forms of child labour;

(d) identify and reach out to children at special risk; and

(e) take account of the special situation of girls.

3. Each Member shall designate the competent authority responsible for the implementation of the provisions giving effect to this Convention.

## Article 8

Members shall take appropriate steps to assist one another in giving effect to the provisions of this Convention through enhanced international cooperation and/or assistance including support for social and economic development, poverty eradication programmes and universal education.

## Article 9

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

## Article 10

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organization whose ratifications have been registered with the Director-General of the International Labour Office.

2. It shall come into force 12 months after

ta kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona pääjohtaja on rekisteröinyt kahden jäsenvaltion ratifiointit.

3. Sen jälkeen tämä yleissopimus tulee voimaan kunkin jäsenvaltion osalta kahdenkymmentä kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona sen ratifiointi on rekisteröity.

#### 11 artikla

1. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi irtisanoa sen kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä, jona yleissopimus on alunperin tullut voimaan, lähettämällä ilmoituksen irtisanomisesta Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle rekisteröintiä varten. Kyseinen irtisanominen tulee voimaan vasta vuoden kuluttua rekisteröimispäivämäärästä.

2. Kukin tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio, joka ei vuoden kuluessa edellisessä kohdassa mainitun kymmenen vuoden määräajan päättymisestä käytä tämän artiklan mukaista irtisanomisoikeuttaan, on sidottu noudattamaan yleissopimusta seuraavan kymmenvuotiskauden ajan ja saa sen jälkeen irtisanoa tämän yleissopimuksen kunkin kymmenvuotiskauden päätyttyä tässä artiklassa määrätyn ehdoin.

#### 12 artikla

1. Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava Kansainvälisen työjärjestön kaikille jäsenvaltioille tieto kaikista jäsenvaltioiden hänelle ilmoittamista ja rekisteröidyistä ratifiointeista ja irtisanomisista.

2. Ilmoittaessaan järjestön jäsenvaltioille toisen ratifiointin rekisteröinnistä pääjohtajan on kiinnitettävä järjestön jäsenvaltioiden huomio yleissopimuksen voimaantulopäivämäärään.

#### 13 artikla

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille täydelliset tiedot kaikista edellisten artiklojen mukaisesti rekisteröimisistään ratifiointeista ja irtisanomisista Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaista rekisteröintiä varten.

the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member 12 months after the date on which its ratification has been registered.

#### Article 11

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

#### Article 12

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organization of the registration of all ratifications and acts of denunciation communicated by the Members of the Organization.

2. When notifying the Members of the Organization of the registration of the second ratification, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organization to the date upon which the Convention shall come into force.

#### Article 13

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations, for registration in accordance with article 102 of the Charter of the United Nations, full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by the Director-General in accordance with the provisions of the preceding Articles.

## 14 artikla

Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston on, milloin se katsoo tarpeelliseksi, esiteltävä yleiskonferenssille tämän yleissopimuksen soveltamista koskeva selostus sekä tutkittava, onko tarpeen ottaa konferenssin työjärjestykseen kysymys yleissopimuksen uusimisesta kokonaan tai osittain.

## 15 artikla

1. Mikäli konferenssi hyväksyy uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain korvaa tämän yleissopimuksen, eikä uusi yleissopimus toisin määrää, niin

a) jäsenvaltion ratifioidessa uuden korvaavan yleissopimuksen aiheutuu tästä välittömästi *ipso jure* tämän yleissopimuksen irtisanoutuminen 11 artiklan ehtoista huolimatta jos ja kun uusi korvaava yleissopimus on tullut voimaan,

b) uuden korvaavan yleissopimuksen tultua voimaan eivät jäsenvaltiot enää voi ratifioida tätä yleissopimusta.

2. Tämä yleissopimus jää kuitenkin voimaan nykyisen muotoisena ja sisältöisenä niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat ratifioineet sen mutta eivät korvaavaa yleissopimusta.

## 16 artikla

Tämän yleissopimuksen englannin- ja ranskankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

## Article 14

At such times as it may consider necessary, the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

## Article 15

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides -

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 11 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force, this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

## Article 16

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

(Käännös)

## SUOSITUS

(nro 190),

joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi

## RECOMMENDATION

(No 190)

concerning the prohibition and immediate action for the elimination of the Worst Forms of Child Labour

Kansainvälisen työjärjestön yleiskonferenssi,

jonka Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvosto on kutsunut koolle Geneveen ja joka on aloittanut 87. istuntonsa 1 päivänä kesäkuuta 1999, ja

hyväksyttyään Lapsityön pahimpia muotoja koskevan yleissopimuksen, 1999,

päätää hyväksyä tietyt ehdotukset koskien lapsityötä, mikä on tämän istunnon esityslistan neljäntenä kohtana, ja

päätää, että nämä ehdotukset tulee laatia suosituksen muotoon täydentämään Lapsityön pahimpia muotoja koskevaa yleissopimusta, 1999,

hyväksyy tänä seitsemäntenätoista päivänä kesäkuuta tuhatyhdeksänsataa yhdeksänkymmentähdeksän seuraavan suosituksen, josta voidaan käyttää nimitystä Lapsityön pahimpia muotoja koskeva suositus, 1999.

1. Tämän suosituksen määräykset täydentävät Lapsityön pahimpia muotoja koskevan yleissopimuksen, 1999, määräyksiä (jäljempänä "yleissopimus") ja niitä on sovellettava yhdessä yleissopimuksen määräysten kanssa.

### I. TOIMINTAOHJELMAT

2. Yleissopimuksen 6 artiklassa mainitut toimintaohjelmat tulisi laatia ja panna toimeen kiireellisinä neuvotellen asianmukaisen valtion elinten ja työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa ja ottaen huomioon lapsityön pahimmista muodoista suoraan kärsivien lasten, heidän perheidensä ja tarvittaessa yleissopimuksen ja tämän suosituksen tarkoitusperiin sitoutuneiden muiden asianosaisten ryhmien näkemykset. Näiden ohjelmien tarkoituksena on oltava muun muassa:

The General Conference of the International Labour Organization,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 87th Session on 1 June 1999, and

Having adopted the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to child labour, which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Recommendation supplementing the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999;

adopts this seventeenth day of June of the year one thousand nine hundred and ninety-nine the following Recommendation, which may be cited as the Worst Forms of Child Labour Recommendation, 1999.

1. The provisions of this Recommendation supplement those of the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (hereafter referred to as "the Convention"), and should be applied in conjunction with them.

### I. PROGRAMMES OF ACTION

2. The programmes of action referred to in Article 6 of the Convention should be designed and implemented as a matter of urgency, in consultation with relevant government institutions and employers' and workers' organizations, taking into consideration the views of the children directly affected by the worst forms of child labour, their families and, as appropriate, other concerned groups committed to the aims of the Convention and this Recommendation. Such program-

a) lapsityön pahimpien muotojen tunnistaminen ja ilmoittaminen;

b) lasten käytön estäminen lapsityön pahimmissa muodoissa tai heidän siirtämisensä pois niistä, heidän suojaamisensa kostotoimenpiteiltä sekä kuntoutuksen ja sosiaalisen sopeuttamisen järjestäminen keinoin, joilla otetaan huomioon heidän koulutukselliset, ruumiilliset ja henkiset tarpeensa;

c) ottaa erityisesti huomioon:

(i) hyvin nuoret lapset;

(ii) tytöt;

(iii) piilotyötilanteet, joissa tytöt ovat alttiina erityisille riskeille;

(iv) muut lapsiryhmät, jotka ovat erityisen suojattomia tai joilla on erityisiä tarpeita;

d) tunnistaa ja tavoittaa yhteisöt, joissa lapset ovat alttiina erityisille riskeille sekä työ niiden parissa;

e) yleiseen mielipiteeseen ja asianosaisiin, mukaan lukien lapset ja heidän perheensä, kohdistuva tiedottaminen, näiden saaminen tiedostamaan ongelmat ja ryhtymään toimiin.

## II. VAARALLINEN TYÖ

3. Kun määritetään yleissopimuksen 3 artiklan d-kohdassa tarkoitettuja töitä ja paikkoja, joissa niitä tehdään, tulisi ottaa huomioon muun muassa:

a) työ, jossa lapset ovat alttiina ruumiilliselle, henkiselle tai seksuaaliselle hyväksikäytölle;

b) maanpinnan - ja vedenalainen työ, vaarallisissa korkeuksissa tai ahtaissa tiloissa tapahtuva työ;

c) vaarallisilla koneilla, laitteilla ja työkaluilla tehtävä työ tai työ, johon liittyy raskaiden kuormien manuaalinen käsittely tai kantaminen;

d) epäterveellisessä ympäristössä tehtävä työ, joka voi esimerkiksi altistaa lapset vaarallisille aineksille, aineille tai prosesseille tai heidän terveydelleen haitalliselle lämpötilalle, äänitasolle tai värinälle;

e) erityisen vaikeissa olosuhteissa tehtävä työ, kuten pitkät työvuorot tai yötyö tai työ, jossa lapsi joutuu kohtuuttomasti oleskelemaan työnantajien tiloissa.

4. Yleissopimuksen 3 artiklan d-kohdassa ja yllä olevassa 3 kohdassa mainittujen töiden osalta kansallisessa lainsäädännössä tai asianomaisen viranomaisen määräyksissä

mes should aim at, inter alia:

(a) identifying and denouncing the worst forms of child labour;

(b) preventing the engagement of children in or removing them from the worst forms of child labour, protecting them from reprisals and providing for their rehabilitation and social integration through measures which address their educational, physical and psychological needs;

(c) giving special attention to:

(i) younger children;

(ii) the girl child;

(iii) the problem of hidden work situations, in which girls are at special risk;

(iv) other groups of children with special vulnerabilities or needs;

(d) identifying, reaching out to and working with communities where children are at special risk;

(e) informing, sensitizing and mobilizing public opinion and concerned groups, including children and their families.

## II. HAZARDOUS WORK

3. In determining the types of work referred to under Article 3(d) of the Convention, and in identifying where they exist, consideration should be given, inter alia, to:

(a) work which exposes children to physical, psychological or sexual abuse;

(b) work underground, under water, at dangerous heights or in confined spaces;

(c) work with dangerous machinery, equipment and tools, or which involves the manual handling or transport of heavy loads;

(d) work in an unhealthy environment which may, for example, expose children to hazardous substances, agents or processes, or to temperatures, noise levels, or vibrations damaging to their health;

(e) work under particularly difficult conditions such as work for long hours or during the night or work where the child is unreasonably confined to the premises of the employer.

4. For the types of work referred to under Article 3(d) of the Convention and Paragraph 3 above, national laws or regulations or the competent authority could, after con-



voidaan, sen jälkeen kun asiasta on neuvoteltu asianomaisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, sallia työnteko 16 vuoden iästä lähtien edellyttäen, että kyseessä olevien lasten terveys, turvallisuus ja moraalit ovat täysin turvatut ja että lapsille on annettu riittävästi kyseisen toimialan erityisohjausta tai ammatillista koulutusta.

### III. TOIMEENPANO

5.(1) Lapsityön laatua ja laajuutta koskevia yksityiskohtaisia tietoja ja tilastoja tulisi kerätä ja pitää ajan tasalla, jotta niiden perusteella voidaan määrittää lapsityön lopettamista ja varsinkin sen pahimpien muotojen kiireellistä kieltämistä ja poistamista koskevien kansallisten toimien tärkeysjärjestys.

(2) Näiden tietojen ja tilastojen on mahdollisuuksien mukaan oltava jaoteltuja sukupuolen, ikäryhmän, ammatin, toimialan, tehtävänimikkeiden, koulunkäynnin ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Tehokkaan syntymärekisterijärjestelmän tärkeys, mukaan lukien syntymätodistusten antaminen, on otettava huomioon.

(3) Lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja poistamista koskevien kansallisten säännösten rikkomuksia koskevat asianmukaiset tiedot tulisi kerätä ja pitää ajan tasalla.

6. Yllä olevassa 5 kohdassa mainittu tietojen ja tilastojen keruu ja käsittely tulisi tehdä yksityisyydensuoja huomioon ottaen.

7. Yllä olevan 5 kohdan mukaisesti kerätyt tiedot tulisi toimittaa Kansainväliselle työtoimistolle säännöllisin väliajoin.

8. Jäsenvaltioiden olisi perustettava tai osoitettava asianmukainen kansallinen toimintajärjestelmä valvomaan lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja poistamista koskevien kansallisten säännösten toimeenpanoa neuvoteltuaan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

9. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että asianmukaiset viranomaiset, jotka ovat vastuussa lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja poistamista koskevien kansallisten säännösten toimeenpanosta ovat yhteistyössä keskenään ja varmistavat toimintansa yhteensopivuuden.

10. Kansallisen lainsäädännön tai asian-

sultation with the workers' and employers' organizations concerned, authorize employment or work as from the age of 16 on condition that the health, safety and morals of the children concerned are fully protected, and that the children have received adequate specific instruction or vocational training in the relevant branch of activity.

### III. IMPLEMENTATION

5. (1) Detailed information and statistical data on the nature and extent of child labour should be compiled and kept up to date to serve as a basis for determining priorities for national action for the abolition of child labour, in particular for the prohibition and elimination of its worst forms as a matter of urgency.

(2) As far as possible, such information and statistical data should include data disaggregated by sex, age group, occupation, branch of economic activity, status in employment, school attendance and geographical location. The importance of an effective system of birth registration, including the issuing of birth certificates, should be taken into account.

(3) Relevant data concerning violations of national provisions for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour should be compiled and kept up to date.

6. The compilation and processing of the information and data referred to in Paragraph 5 above should be carried out with due regard for the right to privacy.

7. The information compiled under Paragraph 5 above should be communicated to the International Labour Office on a regular basis.

8. Members should establish or designate appropriate national mechanisms to monitor the implementation of national provisions for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour, after consultation with employers' and workers' organizations.

9. Members should ensure that the competent authorities which have responsibilities for implementing national provisions for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour cooperate with each other and coordinate their activities.

10. National laws or regulations or the

mukaisten viranomaisten tulisi nimetä henkilöt, jotka ovat vastuussa, jos lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja poistamista koskevia kansallisia säännöksiä ei noudateta.

11. Jäsenvaltioiden olisi kansallisen lainsäädännön sallimissa puitteissa tuettava lapsityön pahimpien muotojen kiireelliseen kieltämiseen ja poistamiseen tähtääviä kansainvälisiä pyrkimyksiä:

a) keräämällä ja vaihtamalla tietoja rikoksista, mukaan lukien rikokset, joilla on yhteyksiä kansainvälisiin verkostoihin;

b) paljastamalla ja asettamalla syytteesen henkilöt, jotka osallistuvat lasten myyntiin ja lapsikauppaan tai lasten käyttöön, välitykseen tai tarjoamiseen laittomiin toimiin, prostituutioon, pornografian tuotantoon tai pornografisiin esityksiin;

c) rekisteröimällä tällaisiin rikoksiin syyllistyneet.

12. Jäsenvaltioiden tulisi säätää seuraavat lapsityön pahimmat muodot rangaistaviksi:

a) kaikki orjuuden muodot ja orjuuteen verrattavat käytännöt, kuten lasten myynti ja lapsikauppa, velkaorjuus ja maaorjuus sekä pakkotyö mukaan lukien lasten pakkovärväys käytettäväksi aseellisessa selkkauksessa;

b) lapsen käyttö, välitys tai tarjoaminen prostituutioon, pornografian tuotantoon tai pornografisiin esityksiin;

c) lapsen käyttö, välitys tai tarjoaminen laittomiin toimiin, erityisesti huumausaineiden tuotantoon ja kauppaan, kuten asiaankuuluviissa kansainvälisissä sopimuksissa on määritelty, tai toimiin, joihin liittyy ampu-aseiden tai muiden aseiden laitton hallussapito tai käyttö.

13. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että rangaistuksia, mukaan lukien tarvittaessa rikosoikeudellisia rangaistuksia, sovelletaan yleissopimuksen 3 artiklan d-kohdassa mainitun työn estämistä ja poistamista koskevien kansallisten säännösten rikkomisesta.

14. Jäsenvaltioiden tulisi myös kiireellisesti järjestää tarvittavia muita rikos- ja siviilioikeudellisia tai hallinnollisia keinoja lapsityön pahimpia muotoja koskevien kansallisten säännösten tehokkaan noudattamisen varmistamiseksi, kuten lapsityön pahimpia muotoja käyttäneiden yritysten erityisvalvonta sekä jatkuvien rikkomusten ollessa kyseessä toimiluvan tilapäisen tai pysyvän pe-

competent authority should determine the persons to be held responsible in the event of non-compliance with national provisions for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour.

11. Members should, in so far as it is compatible with national law, cooperate with international efforts aimed at the prohibition and elimination of the worst forms of child labour as a matter of urgency by:

(a) gathering and exchanging information concerning criminal offences, including those involving international networks;

(b) detecting and prosecuting those involved in the sale and trafficking of children, or in the use, procuring or offering of children for illicit activities, for prostitution, for the production of pornography or for pornographic performances;

(c) registering perpetrators of such offences.

12. Members should provide that the following worst forms of child labour are criminal offences:

(a) all forms of slavery or practices similar to slavery, such as the sale and trafficking of children, debt bondage and serfdom and forced or compulsory labour, including forced or compulsory recruitment of children for use in armed conflict;

(b) the use, procuring or offering of a child for prostitution, for the production of pornography or for pornographic performances; and

(c) the use, procuring or offering of a child for illicit activities, in particular for the production and trafficking of drugs as defined in the relevant international treaties, or for activities which involve the unlawful carrying or use of firearms or other weapons.

13. Members should ensure that penalties including, where appropriate, criminal penalties are applied for violations of the national provisions for the prohibition and elimination of any type of work referred to in Article 3 (d) of the Convention.

14. Members should also provide as a matter of urgency for other criminal, civil or administrative remedies, where appropriate, to ensure the effective enforcement of national provisions for the prohibition and elimination of the worst forms of child labour, such as special supervision of enterprises which have used the worst forms of child labour, and, in cases of persistent violation,

ruuttamisen harkinta.

15. Muita lapsityön pahimpien muotojen kieltämiseen ja poistamiseen tähtääviä toimia voivat olla esimerkiksi:

a) tiedottaminen suurelle yleisölle, mukaan lukien kansalliset ja paikalliset poliittiset johtajat, kansanedustajat ja oikeuslaitos, näiden saaminen tiedostamaan ongelmat ja ryhtymään toimiin;

b) työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä kansalaisjärjestöjen sitouttaminen ja koulutus;

c) soveltuvan koulutuksen järjestäminen asianomaisille viranomaisille, erityisesti tarkastajille ja lainvalvojille sekä muille asianmukaisille asiantuntijoille;

d) jäsenvaltion lapsityön pahimpien muotojen kieltoa ja välitöntä poistamista koskevia kansallisia säännöksiä rikkoneiden kansalaisten syytteen asettamisen järjestäminen heidän omassa maassaan myös silloin, kun nämä rikkomukset ovat tapahtuneet toisessa valtiossa;

e) oikeudellisten ja hallinnollisten menettelytapojen yksinkertaistaminen ja sen varmistaminen, että ne ovat asianmukaisia ja täsmällisiä;

f) yritysten kannustaminen kehittämään toimintaperiaatteita ja -ohjelmia, jotka edistävät yleissopimuksen tavoitteita;

g) lapsityön poistamiseen tähtäävien parhaiden käytäntöjen seuranta ja tunnetuksi tekeminen;

h) lapsityötä koskevien lakien tai muiden säännösten tunnetuksi tekeminen eri kielillä tai murteilla;

i) erityisten valitusmenettelyiden luominen ja varautuminen niiden henkilöiden suojelemiseen syrjinnältä ja kostotoimenpiteiltä, jotka laillisesti paljastavat yleissopimuksen määräysten vastaisia toimia, sekä puhelinpalveluiden tai yhteydenottoaikkojen ja oikeusasiamiesten järjestäminen;

j) asianmukaisiin toimiin ryhtyminen koulutuksen perusrakenteen parantamiseksi ja opettajien koulutuksen saattamiseksi vastaamaan poikien ja tyttöjen tarpeita;

k) milloin mahdollista, seuraavien asioiden huomioonottaminen:

(i) vanhempien ja aikuisten työtilaisuuksien ja ammatillisen koulutuksen tarve niissä perheissä, joiden lapset työskentelevät yleissopimuksen tarkoittamissa olosuhteissa ja

(ii) tarve saattaa vanhemmat tietoisiksi tällaisissa olosuhteissa työskentelevien lasten

consideration of temporary or permanent revoking of permits to operate.

15. Other measures aimed at the prohibition and elimination of the worst forms of child labour might include the following:

(a) informing, sensitizing and mobilizing the general public, including national and local political leaders, parliamentarians and the judiciary;

(b) involving and training employers' and workers' organizations and civic organizations;

(c) providing appropriate training for the government officials concerned, especially inspectors and law enforcement officials, and for other relevant professionals;

(d) providing for the prosecution in their own country of the Member's nationals who commit offences under its national provisions for the prohibition and immediate elimination of the worst forms of child labour even when these offences are committed in another country;

(e) simplifying legal and administrative procedures and ensuring that they are appropriate and prompt;

(f) encouraging the development of policies by undertakings to promote the aims of the Convention;

(g) monitoring and giving publicity to best practices on the elimination of child labour;

(h) giving publicity to legal or other provisions on child labour in the different languages or dialects;

(i) establishing special complaints procedures and making provisions to protect from discrimination and reprisals those who legitimately expose violations of the provisions of the Convention, as well as establishing help-lines or points of contact and ombudspersons;

(j) adopting appropriate measures to improve the educational infrastructure and the training of teachers to meet the needs of boys and girls;

(k) as far as possible, taking into account in national programmes of action:

(i) the need for job creation and vocational training for the parents and adults in the families of children working in the conditions covered by the Convention; and

(ii) the need for sensitizing parents to the problem of children working in such condi-

ongelmista.

16. Lisääntyneen kansainvälisen yhteistyön ja/tai avustamisen jäsenvaltioiden kesken lapsityön pahimpien muotojen kieltämiseksi ja tehokkaaksi poistamiseksi tulisi täydentää kansallisia pyrkimyksiä ja sitä voidaan tarvittaessa kehittää ja panna toimeen neuvotellen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Tällaisen kansainvälisen yhteistyön ja/tai avustamisen tulisi sisältää:

- a) varojen hankinta kansallisia ja kansainvälisiä ohjelmia varten;
- b) keskinäinen oikeudellinen apu;
- c) tekninen apu mukaan lukien tietojen vaihto;
- d) tuki sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle, köyhyydenpoisto-ohjelmille ja kaikkien saatavilla olevalle koulutukselle.

tions.

16. Enhanced international cooperation and/or assistance among Members for the prohibition and effective elimination of the worst forms of child labour should complement national efforts and may, as appropriate, be developed and implemented in consultation with employers' and workers' organizations. Such international cooperation and/or assistance should include:

- (a) mobilizing resources for national or international programmes;
- (b) mutual legal assistance;
- (c) technical assistance including the exchange of information;
- (d) support for social and economic development, poverty eradication programmes and universal education.